

Важливо підкреслити, що волонтери не є поліцейськими та не працюють в органах поліції, тобто не наділені жодними державно-владними повноваженнями. Якщо вчинено злочин, волонтер не повинен втручатися чи виконувати будь-яку поліцейську роботу, але виконує іншу важливу функцію – повідомити поліцію про вчинення такого злочину. Добровольці отримують завдання від поліції та підтримують тісний контакт із відповідальним співробітником поліції до, під час та після поточних завдань.

Список бібліографічних посилань

1. Офіційний веб-сайт поліції Швеції. URL: <https://polisen.se/om-polisen/bli-volontar/>.

Одержано 10.06.2022

Алла Петрівна ЧИЖ,

*аспірант відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*професор кафедри криміналістики, судової експертології
та домедичної підготовки факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор В. О. Гусєва*

ПОЧАТОК РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНОГО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ: ОСОБЛИВОСТІ І ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ

Умисні знищення або пошкодження майна працівників правоохоронних органів, що передбачені ст. 347 Кримінального кодексу України, підслідні слідчим органів Національної поліції. Процес розслідування цих злочинів характеризується високим ступенем складності, адже на слідчого покладається обов'язок щодо з'ясування вагомої кількості обставин, вирішення значної кількості тактичних завдань, проведення численної кількості слідчих і процесуальних дій. Ефективність розслідування досліджуваних нами злочинів перш за все обумовлена своєчасністю та правильністю дій слідчого й інших учасників кримінального провадження на початку розслідування.

Задля забезпечення формування ефективних науково обґрунтованих рекомендацій учені виокремлюють декілька етапів розслідування кримінальних правопорушень. Перший і основний етап розслідування – це початковий. Саме на цьому етапі здійснюється аналіз

усіх відомих обставин, що стосуються кримінального правопорушення, які формують відповідну слідчу ситуацію, що визначає відповідний напрям розслідування, а отже, і першочергові слідчі дії [1, с. 119].

Учені по-різному визначають особливості періодизації процесу розслідування. Щодо особливостей відліку початкового етапу розслідування, то тут також не спостерігається єдності. Хтось вказує, що його слід пов'язувати з моментом внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) [2, с. 121]. Аргументують таку свою позицію вчені тим, що відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України після надходження заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення слідчим чи прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, останній невідкладно, але не пізніше 24 годин, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з ЄРДР.

Деякі вчені-криміналісти пов'язують початок кримінального провадження з моментом учинення дій, спрямованих на пізнання злочинної події, зокрема – з прийняттям заяви про вчинене кримінальне правопорушення, проведенням оглядів місць подій тощо [3, с. 261].

Початковий етап початку розслідування умисного знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу не позбавлений ряду складнощів та дискусійних питань, вирішення яких не має уніфікованого розв'язання, що обумовлює формування неоднозначної слідчої та судової практики.

Під час аналізу матеріалів кримінальних проваджень досліджуваної нами категорії злочинів, ми встановили, що у 91% ситуацій внесенню відомостей до ЄРДР передувало проведення оглядів місць подій і превентивних заходів, передбачених законом України «Про Національну поліцію». Тобто фактично з'ясування обставин учинення кримінального правопорушення розпочиналося до моменту внесення відомостей до ЄРДР, а підставою для проведення таких заходів ставали заяви про вчинення кримінального правопорушення, повідомлення підприємств, установ, організацій тощо.

У слідчій практиці мають місце і ситуації іншого типу. Зокрема поширеними є факти за яких учинення знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу вчиняється за відсутності очевидців. У зв'язку з цим, на момент початку розслідування досить складно підтвердити той факт, що кримінальне правопорушення вчинене саме у зв'язку зі здійсненням потерпілим службової

діяльності, пов'язаної з реалізацією (виконанням) правоохоронної функції або здійсненням такої діяльності кимось із близьких родичів потерпілого. Попередня правова кваліфікація події за таких умов, як правило – ст. 194 КК України «Умисне знищення або пошкодження майна». У подальшому ж, після реєстрації кримінального провадження слідчі проводять комплекс слідчих (розшукових), у тому числі негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на встановлення обставин, що підлягають з'ясуванню, і за достатності відомостей, які підтверджують учинення умисного знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу саме з метою помсти за службову діяльність потерпілого, змінюють правову кваліфікацію кримінального правопорушення зі ст. 194 КК України на ст. 347 КК України. У більшості випадків, прийняття рішення про зміну правової кваліфікації відбувається перед повідомленням особі про підозру, про що виноситься відповідна постанова.

Відповідно до проведеного нами опитування респондентів початок розслідування умисного знищення або пошкодження майна слід пов'язувати з моментом виявлення обставин вчинення цих кримінальних правопорушень. Як вказує І. А. Ботнаренко такими обставинами є ознаки кримінального правопорушення й ознаки складу такого правопорушення [4, с. 83]. Зафіксовані ці ознаки можуть бути у таких матеріалах як: заява про вчинення кримінального правопорушення, протокол огляду місця події, протокол допиту потерпілого, свідка або підозрюваного (що були проведені під час розслідування інших кримінальних правопорушень), повідомлення підприємств, установ, організацій, матеріали відеозаписів, зафіксованих на нагрудні відеокамери (відеореєстратори) працівників патрульної поліції, ухвали слідчих суддів тощо.

Аналіз судової практики дозволяє стверджувати, що як правило про них стає відомо з заяв про вчинення кримінальних правопорушень, іноді ж – вони виявляються прокурорами та слідчими органів Національної поліції самостійно. Джерелом такої інформації найчастіше є матеріали соціальних мереж, засобів масової інформації або ж матеріали інших кримінальних проваджень. За таких обставин розпочиналося кримінальне провадження лише у 3% проаналізованих нами справ.

Таким чином, зважаючи на проведений нами аналіз матеріалів слідчої та судової практики, вважаємо, що момент відліку початкового етапу розслідування кримінального провадження, розпочатого за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 347 КК України, слід пов'язувати не з моментом унесення відомостей до ЄРДР, а з моментом виявлення ознак таких кримінальних правопорушень,

відомості про які можуть міститися у заяві про вчинення кримінального правопорушення, протоколі огляду місця події, протоколі допиту потерпілого, свідка або підозрюваного (що були проведені під час розслідування інших кримінальних правопорушень), повідомленнях підприємств, установ, організацій, матеріалах відеозаписів, зафіксованих на нагрудні відеокамери (відеореєстратори) працівників патрульної поліції, ухвали слідчих суддів, матеріалах ЗМІ та соціальних мереж тощо. За умов наявності у згаданих документах відомостей, що засвідчують учинення кримінального правопорушення, вони є приводом для початку розслідування.

Список бібліографічних посилань

1. Гусєва В. О. Теоретичні основи методики розслідування злочинів проти авторитету органів державної влади у сфері правоохоронної діяльності: дис. ...д-ра юрид. наук.: 12.00.09. Харків, 2021. 538 с.

2. Степанюк Р. Л. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. А. Ф. Волобуєва. Харків: НікаНова, 2012. 382 с.

3. Одерій О. В. Теоретичне осмислення початкового етапу досудового розслідування. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. 2015. № 4. С. 258-263.

4. Ботнаренко І. А. Домашнє насильство: початковий етап розслідування. Криміналістичний вісник. 2021. № 2 (36). С. 82-92.

Одержано 19.05.2022

Катерина Анатоліївна ШАПОВАЛ,

*ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*професор кафедри криміналістики, судової експертології
та домедичної підготовки факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор **В. О. Гусєва***

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ, УЧИНЕНИХ У ЗВ'ЯЗКУ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ

З метою повного та всебічного розслідування вбивств, вчинених у зв'язку з домашнім насильством, виникає потреба в перевірці отриманої під час досудового розслідування інформації та отриманні